

OBRONA POZWANEGO

ART. 45 KONSTYTUCJI RP

1. Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.
2. Wyłączenie jawności rozprawy może nastąpić ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes prywatny. Wyrok ogłaszany jest publicznie.

- Uznanie powództwa
- Niepodjęcie obrony
- Zaprzeczenie
- Podniesienie zarzutów procesowych
- Wniesienie powództwa wzajemnego

UZNANIE POWÓDZTWA

- oświadczenie pozwanego, że zgadza się żądaniem pozwu, a tym samym zgadza się na wydanie wyroku zgodnie z treścią żądania pozwu
- uznać można tylko część roszczenia lub niektóre z żądań pozwu

Skutki uznania
powództwa

```
graph TD; A[Skutki uznania powództwa] --> B[Procesowe]; A --> C[Materialnoprawne];
```

Procesowe

Materialnoprawne

PROCESOWE SKUTKI UZNANIA POWÓDZTWA

- **Wydanie wyroku opartego na uznaniu powództwa** – sąd jest związany uznaniem powództwa i jest zobowiązany na jego podstawie wydać wyrok, chyba że uznanie jest sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa (art. 213 § 2 KPC)

- **Sprawy małżeńskie:**

- Art. 431.**

W sprawach przewidzianych w rozdziale niniejszym nie można oprzeć rozstrzygnięcia wyłącznie na uznaniu powództwa lub przyznaniu okoliczności faktycznych. W sprawach tych nie stosuje się art. 339 § 2.

- **Sprawy między rodzicami a dziećmi:**

- Art. 458.**

§ 1. W sprawach objętych przepisami działu niniejszego stosuje się odpowiednio przepisy art. 426, 429, 431, 434 i 435.

PROCESOWE SKUTKI UZNANIA POWÓDZTWA

- Pozwany może żądać od powoda **zwrotu kosztów**, jeżeli nie dał powodu do wytoczenia sprawy i uznał powództwo przy pierwszej czynności procesowej (art. 101 KPC)
- Wydając wyrok oparty na uznaniu powództwa, sąd z urzędu nadaje takiemu wyrokowi **rygor natychmiastowej wykonalności** (art. 333 § 1 pkt 2 KPC)

PROCESOWE SKUTKI UZNANIA POWÓDZTWA

- Uznanie przez pozwanego żądania pozwu w sprawie o rozwód albo separację, gdy małżonkowie nie mają wspólnych małoletnich dzieci, daje sądowi możliwość ograniczenia postępowania dowodowego do przesłuchania stron (art. 442 KPC)

MATERIALNOPRAWNE SKUTKI UZNANIA POWÓDZTWA

- Uznanie powództwa o zasądzenie świadczenia z roszczenia przedawnionego jest zrzeczeniem się korzystania z przedawnienia (art. 117 § 2 KC)
- Uznanie powództwa o zasądzenie świadczenia jeszcze niewymagalnego powoduje zawarcie między powodem a pozwanym umowy o natychmiastowej wykonalności świadczenia
- Uznanie powództwa o rozwód wytoczonego przez małżonka wyłącznie winnego rozkładu pożycia małżeńskiego oznacza wyrażenie przez pozwanego zgody na rozwód (art. 56 § 3 KRO)

ART. 73 KPC

§ 1. Każdy współuczestnik działa w imieniu własnym.

§ 2. W wypadku jednak, gdy z istoty spornego stosunku prawnego lub z przepisu ustawy wynika, że wyrok dotyczyć ma niepodzielnie wszystkich współuczestników (współuczestnictwo jednolite), czynności procesowe współuczestników działających są skuteczne wobec niedziałających. Do zawarcia ugody, zrzeczenia się roszczenia albo uznania powództwa potrzeba zgody wszystkich współuczestników.

- Sąd jest związany uznaniem, obowiązany jest jednak dokonać oceny, czy czynność ta nie jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa,
- Ocena, czy zachodzi niedopuszczalność uznania powództwa, powinna nastąpić w zasadzie wyłącznie w świetle materiału procesowego znajdującego się w aktach sprawy,
- Wskutek uznania przewodniczący zamyka rozprawę (art. 224 § 1) i wydaje tzw. wyrok z uznania, uwzględniający powództwo w zakresie objętym uznaniem (wyrok częściowy – art. 317 § 1, jeżeli uznano część powództwa) i zaopatruje go z urzędu rygorem natychmiastowej wykonalności (art. 333 § 1 pkt 2), o ile wyrok jest zdatny do wykonania w trybie egzekucji.

NIEPODJĘCIE OBRONY

- Pozwany może w procesie zachować się zupełnie biernie i nie podjąć żadnych środków obrony
- Pozwany może w ogóle nie zgłosić się na rozprawę i nie wnieść żadnego pisma procesowego, czym naraża się na wydanie wyroku zaocznego – art. 339 KPC
- W sprawach małżeńskich oraz między rodzicami a dziećmi sąd może skazać na grzywnę pozwanego, który pomimo wezwania nie stawia się bez usprawiedliwionych powodów na posiedzenia – art. 429 KPC

ART. 230 KPC

Gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane.

WYROK SN Z DN. 27 MAJA 1971 - II CR 122/71

Z mocy art. 230 k.p.c. sąd może uznać za przyznane przez stronę nie zaprzeczone twierdzenia strony drugiej tylko w wypadku, gdy takie domniemane przyznanie uzasadnia wszechstronne rozważenie wszystkich okoliczności sprawy. W sprawie niniejszej okoliczności ujawnione w sprawie nie uzasadniały zastosowania art. 230 k.p.c.

WYROK SN Z DN. 18 CZERWCA 2004 - II CK 293/03

W sytuacji, gdy strona nie wypowie się co do faktów przytoczonych przez stronę przeciwną, sąd nie może tylko z tej przyczyny uznać tych faktów za przyznane, ponieważ zastosowanie przepisu art. 230 k.p.c. jest możliwe tylko wówczas, gdy sąd weźmie pod uwagę wynik całej rozprawy. Oznacza to, że Sąd musi powziąć - na podstawie wyniku całej rozprawy, czyli wszystkich okoliczności sprawy, całego materiału procesowego - przekonanie, że strona nie zamierzała i nie zamierza zaprzeczyć istnieniu faktów przytoczonych przez stronę przeciwną. W razie wątpliwości nie można stosować przepisu art. 230 k.p.c.

ZAPRZECZENIE

- czynność procesowa zawierająca oświadczenie wiedzy strony, która przeczy określonej okoliczności faktycznej
- może dotyczyć wszelkich okoliczności faktycznych (zaprzeczenie podstawy faktycznej powództwa), jak również poszczególnych okoliczności

Zaprzeczenie

```
graph TD; A[Zaprzeczenie] --- B[Prosta negacja]; A --- C[Zaprzeczenie umotywowane];
```

Prosta
negacja

Zaprzeczenie
umotywowane

- Zaprzeczenie w formie prostej negacji wyraża się w tym, że pozwany oświadcza, iż nie miały miejsca fakty, na które powołuje się powód,
- Z zaprzeczeniem umotywowanym mamy do czynienia, gdy twierdzenie pozwanego stoi w sprzeczności z twierdzeniem strony przeciwnej.

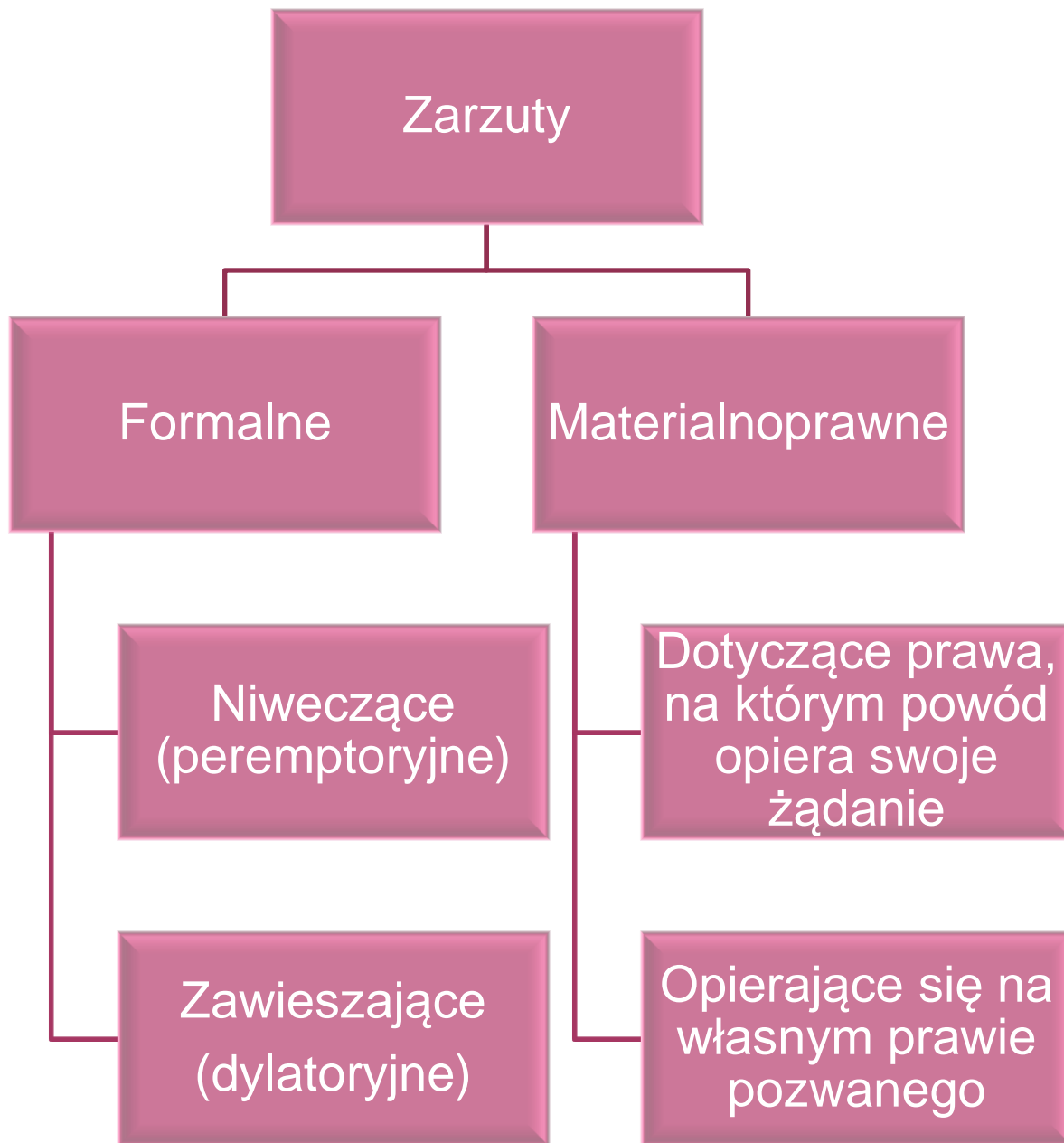
- Skutkiem zaprzeczenia podstawy faktycznej powództwa lub określonych faktów jest konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego
- Ocena prawna stanu faktycznego ustalonego w czasie postępowania należy do sądu → *da mihi factum, dabo tibi ius*

ZARZUTY

- Czynności procesowe, poprzez które zmierza się do obrony praw w procesie
- Pozwany zmierza w nich bądź do wykazania, że powód nie może skorzystać w danej sytuacji z podnoszonych przez niego argumentów materialnoprawnych, bądź, wskazując na przeszkody procesowe, uniemożliwia prowadzenie procesu

ZARZUTY FORMALNE

- Niweczące – ich uwzględnienie kończy proces w sposób trwały,
- Zawieszające – ich uwzględnienie odracza jedynie rozstrzygnięcie sprawy.

Art. 220. Sąd może ograniczyć rozprawę do poszczególnych zarzutów lub zagadnień wstępnych.

Art. 222. Oddalając zarzuty, których uwzględnienie uzasadniałoby odrzucenie pozwu, sąd wyda oddzielne postanowienie i może wstrzymać dalsze rozpoznanie sprawy, aż do uprawomocnienia się tego postanowienia. Oddalenie innych zarzutów formalnych sąd stwierdza w uzasadnieniu orzeczenia kończącego postępowanie, przytaczając powody rozstrzygnięcia.

Do zarzutów formalnych, których uwzględnienie powoduje odrzucenie pozwu należą zarzuty:

- niedopuszczalności drogi sądowej,
- zawisłości sporu,
- powagi rzeczy osądzonej,
- braku zdolności sądowej strony,
- braku zdolności procesowej powoda,
- istnienia braków w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej powodem uniemożliwiającym jej działanie,
- zapisu na sąd polubowny,
- braku jurysdykcji krajowej (w tym zarzut wyłączenia jurysdykcji sądów polskich na rzecz zagranicznego sądu lub sądu polubownego),
- niezłożenia przez powoda cudzoziemca tzw. kaucji aktorycznej.

- Od zarzutów należy odróżnić wnioski formalne, polegające na zwróceniu uwagi na naruszenie jakiegoś przepisu procesowego, np. wniosek o wyłączenie sędziego, wpisanie do protokołu uwag o uchybieniach procesowych. Wnioski formalne nie zmierzają do odrzucenia pozwu, lecz do usunięcia naruszenia przepisów proceduralnych.

ZARZUTY MERYTORYCZNE

- Dotyczące prawa, na którym powód opiera swoje żądanie – mogą polegać na podaniu faktów, które miały przeszkodzić w powstaniu tego prawa (np. brak zdolności do czynności prawnej) lub na podaniu okoliczności niweczujących (np. zarzut przedawnienia,
- Opierające się na własnym prawie pozwanego – nie kwestionują prawa powoda, lecz przeciwstawiają mu prawo pozwanego zwalniające go od uczynienia zadość żądaniu pozwu (np. zarzut potrącenia). Zarzuty te polegają więc na przytoczeniu okoliczności faktycznych obezwładniających ważne prawo powoda.

- Zarzuty merytoryczne powinny być podnoszone przede wszystkim do zamknięcia rozprawy w I instancji. Ustawodawca nakłada jednak na strony i uczestników postępowania, a więc także na pozwanego, obowiązek przytaczania wszystkich okoliczności faktycznych i dowodów bez zwłoki, aby postępowanie mogło być przeprowadzone sprawnie i szybko (art. 6 § 2 KPC). Jeżeli pozwany powołuje twierdzenia z opóźnieniem, mogą go spotkać negatywne konsekwencje jak pominięcie ich przez sąd.

POWÓDZTWO WZAJEMNE

- Środek obrony pozwanego, ale również samodzielne powództwo, wytoczone przez pozwanego w celu łącznego rozpoznania go z powództwem głównym
- Powództwo wzajemne może być wnoszone niezależnie od tego, czy pozwany uznaje żądanie powoda czy nie, i niezależnie od zarzutów, jakie przeciwko powodowi podnosi.
- Powództwo wzajemne z uwagi na swój charakter samodzielnego powództwa musi czynić zadość warunkom formalnym przewidzianym dla każdego pozwu.

PRZESŁANKI DOPUSZCZALNOŚCI POWÓDZTWA WZAJEMNEGO

- Stan sprawy w toku
- Zachowanie terminu
- Związek między roszczeniem wzajemnym a roszczeniem głównym albo roszczenie zgodnie z prawem materialnym nadaje się do potrącenia
- Identyczność stron

- Pozew wzajemny wnosi się do sądu głównego. Jeżeli jednak pozew wzajemny podlega rozpoznaniu przez sąd okręgowy, a sprawa była wszczęta w sądzie rejonowym, sąd ten przekazuje całą sprawę sądowi właściwemu do rozpoznania powództwa wzajemnego – art. 204 § 2 KPC
- Zasadą jest, że powództwo główne i powództwo wzajemne powinny być rozpoznane łącznie i rozstrzygnięte jednym wyrokiem. Sąd może jednak według własnego uznania zarządzić oddzielną rozprawę co do pozwu głównego i pozwu wzajemnego – art. 218 KPC

NIEDOPUSZCZALNOŚĆ WYSTĄPIENIA Z POWÓDZTWEW WZAJEMNYM

- Sprawy o rozwód i separację – art. 439 § 1 KPC
- Sprawy o ustalenie lub zaprzeczenie macierzyństwa, ustalenie lub zaprzeczenie ojcostwa oraz o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa – 454¹ § 1 KPC
- Sprawy o naruszenie posiadania – art. 479 KPC
- W postępowaniu nakazowym – art. 493 § 4 KPC
- W postępowaniu uproszczonym powództwo wzajemne oraz zarzut potrącenia są możliwe jeśli roszczenia nadają się do rozpoznania w postępowaniu uproszczonym – art. 505⁴ § 2 KPC

